

(i) Printed Pages: 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	3	3	1
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	4
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 4th Semester

1059

MUSIC INSTRUMENTAL (In all Mediums)

Paper-A Theory

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 45

Note :- Attempt **five** questions in all. Attempt **one** question from each Unit. Unit **five** is compulsory. All questions carry equal marks.

UNIT-I

1. Describe the Moorchana System in detail.
2. Explain fully the classification of Indian Musical Instruments with examples. 9

UNIT-II

3. Explain with examples : Shudh Raag and Chhayalag Raag.
4. Define any **three** musical terms :
Zamzama, Kampan, Meend, Ghaseet. 9

UNIT-III

5. Write down the life sketch of Ustad Vilyat Khan Sahib and give his contribution towards Indian Music.
6. Write down the life sketch of Smt. Annapurna Devi Ji. 9

UNIT-IV

7. Write down the notation of Razakhani Gat in any raga of your syllabus.
8. Write down the bols of Taal Tivra in Dugan Layakaries. 9

UNIT-V

9. **Compulsory.** Attempt any **nine** questions :
- (1) Write the type of Meend.
 - (2) Name a Taal having fourteen beats.
 - (3) Write down the date of birth of Ustad Vilayat Khan.
 - (4) Write the thaat of Madhuvanti.
 - (5) Give two examples of Susheer Vadya.
 - (6) Write down the bol of Mizrab used for Maseet Khani Gat.
 - (7) Write the example of Shudh Raag.
 - (8) Write the Vadi-Sarnvadi Sur of Rag Hameer.
 - (9) Which instrument was played by Ustad Abdul Haleem Zafer Khan ?
 - (10) Write the Jati of Rag Madhuwanti.
 - (11) Write the name of the Guru of Ustad Vilayat Khan Sahib.
 - (12) Write the meaning of Kirtan.
 - (13) Give the example of Ghan Vadya. 9

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पांच प्रश्न करें। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न अनिवार्य है। यूनिट पांचवा अनिवार्य है। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

यूनिट-I

1. मूर्च्छना पद्धति की विस्तृत व्याख्या करो।
2. भारतीय संगीत में वाद्यों का वर्गीकरण उदाहरण सहित करो। 9

यूनिट-II

3. उदाहरण सहित लिखो : शुद्ध राग, छायालग राग।
4. किन्हीं तीन संगीतिक क्रियाओं की परिभाषा दो :
जमजमा, कंपन, मीड, घसीट। 9

यूनिट-III

5. उस्ताद विलायत खां साहब का जीवन परिचय लिखकर भारतीय संगीत को उनकी देन विस्तार में लिखो।
6. श्रीमति अन्नपूर्णा देवी का जीवन परिचय दें। 9

ਯੂਨਿਟ-IV

7. अपने पाठ्यक्रम में से किसी एक राग की रज़ाखानी गत लिखो।
8. तीव्रा ताल को परिभाषा एवं दुगुण सहित लिखो।

9

ਯੂਨਿਟ-V

9. अनिवार्य : किन्हीं नौ प्रश्नों का उत्तर दें :

- (1) मीਂड के प्रकार लिखो।
- (2) उस ताल का नाम लिखो, जिसमें 14 मात्रा हो।
- (3) उस्ताद विलायत खां साहब की जन्म तिथि लिखो।
- (4) राग मधुवन्ती का थाट लिखो।
- (5) सुषिर वाद्यों का नाम लिखो।
- (6) मसीतखानी गत के लिए प्रयुक्त मिज़राब के बोल लिखो।
- (7) शुद्ध राग का उदाहरण दो।
- (8) राग हमीर का वादी-संवादी स्वर कौनसा है ?
- (9) उस्ताद अब्दुल हलीम जाफ़र खां कौनसा वाद्य बजाते हैं ?
- (10) राग मधुवन्ती की जाति लिखो।
- (11) उस्ताद विलायत खां साहब के गुरु का नाम लिखो।
- (12) कृतन का अर्थ लिखो।
- (13) घन वाद्य के कोई उदाहरण दो।

9

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪੰਜਵੀਂ ਯੂਨਿਟ ਕਰਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਸਮਾਨ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਮੁਰਛਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
2. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਵਾਦਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਕਰੋ।

9

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ : ਸੁਧ ਰਾਗ, ਛਾਇਆਲਗ ਰਾਗ।
4. ਕਿਸੇ ਤਿੰਨ ਸੰਗੀਤਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ :
ਜਮਜਮਾ, ਕੰਪਨ, ਮੀਂਡ, ਘਸੀਟ।

9

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਉਸਤਾਦ ਵਿਲਾਇਤ ਖਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚੈ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ ?
6. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਨਪੂਰਣਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚੈ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਆਪਣੇ ਕੋਰਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਗ ਦੀ ਰਜ਼ਾਖਾਨੀ ਗਤ ਲਿਖੋ।
8. ਤੀਵਰਾ ਤਾਲ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਲਾਜ਼ਮੀ : ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :
- (1) ਮੀਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੋ।
 - (2) ਉਸ ਤਾਲ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 14 ਮਾਤਰਾ ਹਨ।
 - (3) ਉਸਤਾਦ ਵਿਲਾਇਤ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਲਿਖੋ।
 - (4) ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ ਦਾ ਥਾਟ ਲਿਖੋ।
 - (5) ਸੁਸ਼ਿਰ ਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
 - (6) ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਮਿਜ਼ਰਾਬ ਦੇ ਬੋਲ ਲਿਖੋ।
 - (7) ਸ਼ੁਧ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਉ।
 - (8) ਰਾਗ ਹਮੀਰ ਦਾ ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ ਸੂਰ ਲਿਖੋ।
 - (9) ਉਸਤਾਦ ਅਬਦੁਲ ਹਲੀਮ ਜ਼ਾਫਰ ਖਾਂ ਕਿਹੜਾ ਸਾਜ਼ ਵਜਾਉਂਦੇ ਸਨ ?
 - (10) ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ ਦੀ ਜਾਤੀ ਲਿਖੋ।
 - (11) ਉਸਤਾਦ ਵਿਲਾਇਤ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
 - (12) ਕ੍ਰਿਤੰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਲਿਖੋ।
 - (13) ਘਨਵਾਦ ਦਾ ਕੋਈ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿਉ। 9